

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра акушерства та гінекології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної роботи

Едуард ГУРЯЧКІВСЬКИЙ

01 вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПЛАНУВАННЯ СІМ'Ї. КОНСУЛЬТУВАННЯ»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: 053 «Психологія»

Освітньо-професійна програма: Практична психологія

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Практична психологія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 8 від 24 квітня 2024 року).

Розробники:

завідувач кафедри, д.мед.н., проф. Гладчук І.З.

д.мед.н., проф. Марічереда В.Г.

д.мед.н., проф. Волянська А.Г.

к.мед.н., доц. Лавриненко Г.Л.

к.мед.н., доц. Шевченко О.І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри акушерства та гінекології
Протокол № 1 від 27.08.2025 р.

Завідувач кафедри

Ігор ГЛАДЧУК

Погоджено із гарантом ОПП

Ольга ЛИТВИНЕНКО

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з гуманітарних дисциплін ОНМедУ
Протокол № 1 від 27.08.2025 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з гуманітарних дисциплін ОНМедУ

Володимир ХАНЖИ

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № ____ від “ ____ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № ____ від “ ____ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість: Кредитів: 4,0 Годин: 120	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Спеціальність 053 «Психологія» Рівень вищої освіти другий (магістерський)	Денна/заочна форма навчання
		Вибіркова дисципліна
		Рік підготовки: 2
		Семестри III
		Лекції (0 год.)
		Семінарські (0 год.)
		Практичні (40 год.)
		Лабораторні (0 год.)
		Самостійна робота (80 год.)
		у т.ч. індивідуальні завдання (0 год.)
		Форма підсумкового контролю – залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, КОМПЕТЕНТНОСТІ, ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

Мета: Опанування здобувачем вищої освіти знань та формування елементів професійних компетентностей в галузі «Планування сім'ї. Консультування», удосконалення навичок та компетентностей, набутих при вивченні попередніх дисциплін.

Завдання:

1. Проведення консультування з питань планування сім'ї та контрацепції із застосуванням відповідних комунікативних технологій.

2. Формування вмінь консультування з питань планування сім'ї з дотриманням норм професійної етики та загальнолюдських цінностей.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Загальних (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК11. Здатність до самоосвіти та саморозвитку.

Спеціальних (СК):

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати: Основні принципи консультування з питань планування сім'ї; методи контрацепції для окремих категорій населення; медичні критерії прийнятності ВООЗ для використання контрацепції.

Вміти:

- Використовувати в практиці різні техніки та види консультування.
- Оцінювати психологічні бар'єри у консультуванні та знаходити шляхи їх подолання.
- Проводити консультування з питань планування сім'ї в умовах лікувальної установи на підставі анамнестичних даних, загального огляду, використовуючи знання про репродуктивні органи жінки, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, з використанням стандартної процедури.
- Проводити оцінку пацієнтки та медичних критеріїв прийнятності ВООЗ для використання контрацепції.
- Обґрунтовано формулювати та довести до пацієнтки, родичів та фахівців рекомендації з питань планування сім'ї.
- Використовувати етичні принципи та загальнолюдські цінності при консультуванні пацієнтів.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сучасні аспекти планування сім'ї.

Поняття: планування сім'ї, здоров'я, репродуктивне здоров'я. Мета та завдання служби планування сім'ї.

Тема 2. Основи консультування.

Визначення поняття консультування. Інформований вибір пацієнта. Види консультування. Методи та правила ефективного вербального та невербального спілкування. Послідовність та техніки консультування. Визначення «консультант» та «пацієнт». Вимоги до ефективного консультанта. Права пацієнта. Психологічні бар'єри у консультуванні. Консультування з питань планування сім'ї. Оцінка пацієнтки. Етапи консультування з планування сім'ї. Медичні критерії прийнятності використання методів контрацепції ВООЗ.

Тема 3. Консультування з питань контрацепції (I частина). Сучасні методи контрацепції. Гормональна контрацепція.

Класифікація сучасних методів контрацепції.

Гормональна контрацепція: класифікація, механізм дії, переваги, недоліки, правила використання гормональних контрацептивів.

Типи невідкладної контрацепції, показання до застосування, режим використання.

Тема 4. Консультування з питань контрацепції (II частина). Сучасні методи контрацепції (продовження).

Внутрішньоматкові контрацептиви, бар'єрна контрацепція, методи розпізнавання фертильності (природні методи), добровільна хірургічна стерилізація: класифікація, механізм дії, переваги, недоліки, правила використання контрацептивів.

Тема 5. Консультування з питань контрацепції для жінок різних вікових категорій.

Особливості консультування сексуально активних осіб до 18 років. Методи контрацепції для підлітків.

Особливості консультування жінок у перименопаузальному періоді. Особливості перебігу «перехідного» періоду жінки. Методи контрацепції для жінок, які наближаються до менопаузи.

Тема 6. Консультування з питань післяпологової та післяабортної контрацепції.

Особливості консультування в післяпологовому періоді. Методи контрацепції у післяпологовому періоді. Метод лактаційної аменореї.

Особливості консультування жінок після аборту. Методи контрацепції у післяабортному періоді.

Тема 7. Консультування з питань контрацепції для жінок з екстрагенітальною патологією.

Особливості консультування жінок з екстрагенітальною патологією. Методи контрацепції для жінок з екстрагенітальною патологією.

Особливості консультування жінок з ВІЛ. Методи контрацепції у жінок з ВІЛ.

Тема 8. Небажана вагітність. Морально-етичні аспекти.

Аборт – не найкращий метод регулювання народжуваності. Медичні показання до переривання вагітності. Ускладнення штучного аборту. Консультування з питань планування вагітності та сім'ї.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	семінари	практичні	лабораторні	СРЗ
Тема 1. Сучасні аспекти планування сім'ї.	14	0	0	4	0	10
Тема 2. Основи консультування.	22	0	0	8	0	14
Тема 3. Консультування з питань контрацепції (I частина). Сучасні методи контрацепції. Гормональна контрацепція.	16	0	0	4	0	12
Тема 4. Консультування з питань контрацепції (II частина). Сучасні методи контрацепції (продовження).	14	0	0	4	0	10
Тема 5. Консультування з питань контрацепції	12	0	0	4	0	8

для жінок різних вікових категорій.						
Тема 6. Консультування з питань післяпологової та післяабортної контрацепції.	12	0	0	4	0	8
Тема 7. Консультація з питань контрацепції для жінок з екстрагенітальною патологією.	12	0	0	4	0	8
Тема 8. Небажана вагітність. Морально-етичні аспекти.	18	0	0	8	0	10
Залік						
Всього:	120	0	0	40	0	80

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ / СЕМІНАРСЬКИХ / ПРАКТИЧНИХ / ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

5.1. Теми лекційних занять

Лекційні заняття не передбачені.

5.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.3. Теми практичних занять

№	Тема	К-ть годин
1.	Тема 1. Практичне заняття 1. Поняття: планування сім'ї, здоров'я, репродуктивне здоров'я. Мета служби планування сім'ї.	2
2.	Тема 1. Практичне заняття 2. Завдання служби планування сім'ї.	2
3.	Тема 2. Практичне заняття 3. Визначення поняття консультування. Інформований вибір пацієнта. Види консультування. Методи та правила ефективного вербального та невербального спілкування.	2
4.	Тема 2. Практичне заняття 4. Послідовність та техніки консультування. Визначення «консультант» та «пацієнт». Вимоги до ефективного консультанта. Права пацієнта. Психологічні бар'єри у консультуванні.	2
5.	Тема 2. Практичне заняття 5. Консультування з питань планування сім'ї. Етапи консультування з планування сім'ї.	2
6.	Тема 2. Практичне заняття 6. Медичні критерії прийнятності використання методів контрацепції ВООЗ. Оцінка пацієнтки	2
7.	Тема 3. Практичне заняття 7. Класифікація сучасних методів контрацепції. Гормональна контрацепція: класифікація, механізм дії, переваги, недоліки.	2

8.	Тема 3. Практичне заняття 8. Гормональна контрацепція: правила використання гормональних контрацептивів. Типи невідкладної контрацепції, показання до застосування, режим використання.	2
9.	Тема 4. Практичне заняття 9. Внутрішньоматкові контрацептиви, бар'єрна контрацепція: класифікація, механізм дії, переваги, недоліки, правила використання контрацептивів.	2
10.	Тема 4. Практичне заняття 10. Методи розпізнавання фертильності (природні методи), добровільна хірургічна стерилізація: класифікація, механізм дії, переваги, недоліки, правила використання контрацептивів.	2
11.	Тема 5. Практичне заняття 11. Особливості консультування сексуально активних осіб до 18 років. Методи контрацепції для підлітків.	2
12.	Тема 5. Практичне заняття 12. Особливості консультування жінок у перименопаузальному періоді. Особливості перебігу «перехідного» періоду жінки. Методи контрацепції для жінок, які наближаються до менопаузи.	2
13.	Тема 6. Практичне заняття 13. Особливості консультування в післяпологовому періоді. Методи контрацепції у післяпологовому періоді. Метод лактаційної аменореї.	2
14.	Тема 6. Практичне заняття 14. Особливості консультування жінок після аборт. Методи контрацепції у післяабортному періоді.	2
15.	Тема 7. Практичне заняття 15. Особливості консультування жінок з екстрагенітальною патологією. Методи контрацепції для жінок з екстрагенітальною патологією.	2
16.	Тема 7. Практичне заняття 16. Особливості консультування жінок з ВІЛ. Методи контрацепції у жінок з ВІЛ.	2
17.	Тема 8. Практичне заняття 17. Аборт – не найкращий метод регулювання народжуваності.	2
18.	Тема 8. Практичне заняття 18. Медичні показання до переривання вагітності.	2
19.	Тема 8. Практичне заняття 19. Ускладнення штучного аборту.	2
20.	Тема 8. Практичне заняття 20. Консультування з питань планування вагітності та сім'ї.	2
	Залік	
	Всього	40

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

№ п/п	Види СРЗ	К-ть годин
1	Тема 1. Підготовка до практичних занять 1-2	10
2	Тема 2. Підготовка до практичних занять 3-4-5-6	14
3	Тема 3. Підготовка до практичних занять 7-8	12
4	Тема 4. Підготовка до практичних занять 9-10	10
5	Тема 5. Підготовка до практичних занять 11-12	8
6	Тема 6. Підготовка до практичних занять 13-14	8

7	Тема 7. Підготовка до практичних занять 15-16	8
8	Тема 8. Підготовка до практичних занять 17-18-19-20	10
	Всього годин	80

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Практичні заняття: бесіда, рольові ігри, вирішення клінічних ситуаційних задач, відпрацювання навичок консультування пацієнтів з питань планування сім'ї, відпрацювання навичок проведення оцінки пацієнтки та призначення необхідного обстеження перед використанням контрацептивного засобу, мультимедійні презентації.

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами.

8. ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ (У Т.Ч. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ)

Поточний контроль: усне опитування, оцінювання комунікативних навичок під час рольової гри, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті.

Підсумковий контроль: залік.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

- Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
 - методи: опитування, вирішення ситуаційної клінічної задачі
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
- Оцінювання роботи із пацієнтами з теми заняття:
 - методи: оцінювання: а) комунікативних навичок спілкування з пацієнткою; б) вміння проведення консультування з питань планування сім'ї.
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне практичне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
«5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, бере активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє навички проведення консультування з питань планування сім'ї, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«4»	Здобувач добре володіє матеріалом, бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє навички проведення консультування з питань планування сім'ї з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє навички проведення консультування з питань планування сім'ї з суттєвими помилками.
«2»	Здобувач не володіє матеріалом, не бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не демонструє навички проведення консультування з питань планування сім'ї.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Залік здійснюється: на останньому занятті до початку екзаменаційної сесії - при стрічковій системі навчання, на останньому занятті – при цикловій системі навчання. Оцінка за залік є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з двома десятковими знаками після коми.

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус навчальної дисципліни
- Методичні рекомендації до практичних занять
- Матеріали до самостійної роботи здобувачів вищої освіти
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні клінічні завдання та тестові завдання
- Сценарії рольових ігор (за необхідністю)

11. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття: планування сім'ї, здоров'я, репродуктивне здоров'я.
2. Мета служби планування сім'ї.
3. Завдання служби планування сім'ї.
4. Переваги планування сім'ї.
5. Визначення поняття консультування. Інформований вибір пацієнта.
6. Види консультування.
7. Методи та правила ефективного вербального спілкування.

8. Методи та правила ефективного невербального спілкування.
9. Послідовність консультування.
10. Техніки консультування.
11. Визначення «консультант» та «пацієнт».
12. Вимоги до ефективного консультанта. Права пацієнта.
13. Психологічні бар'єри у консультуванні.
14. Модель зміни поведінки людини. Кроки зміни поведінки.
15. Безпечна та ризикована поведінка людини.
16. Консультування з питань планування сім'ї.
17. Оцінка пацієнтки.
18. Етапи консультування з планування сім'ї.
19. Медичні критерії прийнятності використання методів контрацепції ВООЗ.
20. Класифікація сучасних методів контрацепції.
21. Консультування з питань гормональної контрацепції: класифікація, механізм дії, переваги, недоліки, правила використання гормональних контрацептивів.
22. Консультування з питань невідкладної контрацепції: типи невідкладної контрацепції, показання до застосування, режим використання.
23. Консультування з питань використання внутрішньоматкових контрацептивів: механізм дії, переваги, недоліки, правила використання контрацептивів.
24. Консультування з питань використання бар'єрної контрацепції та сперміцидів: механізм дії, переваги, недоліки, правила використання контрацептивів.
25. Консультування з питань застосування методів розпізнавання фертильності (природні методи): механізм дії, переваги, недоліки, правила використання.
26. Консультування з питань використання добровільної хірургічної стерилізації: механізм дії, переваги, недоліки.
27. Особливості консультування сексуально активних осіб до 18 років. Методи контрацепції для підлітків.
28. Особливості консультування жінок у перименопаузальному періоді. Методи контрацепції для жінок, які наближаються до менопаузи.
29. Особливості консультування в післяпологовому періоді. Методи контрацепції у післяпологовому періоді. Метод лактаційної аменореї.
30. Особливості консультування жінок після абортів. Методи контрацепції після абортів.
31. Особливості консультування жінок з екстрагенітальною патологією. Методи контрацепції для жінок з екстрагенітальною патологією.
32. Особливості консультування жінок з ВІЛ. Методи контрацепції у жінок з ВІЛ. Планування сім'ї для людей, що живуть з ВІЛ.
33. Консультування при небажаній вагітності.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Планування сім'ї та контрацепція: навчальний посібник / В.І. Бойко, Н.В. Калашник, А.В. Бойко та ін.; за заг. ред. д-ра мед. наук, проф. В.І. Бойка. – Суми: Сумський державний університет, 2018. – 223 с.
2. Планування сім'ї: універсальний посібник для постачальників послуг із планування сім'ї. Оновлене 3-тє видання 2018 р. Копенгаген: Європейське регіональне бюро ВООЗ; 2021
3. Планування сім'ї. Навчально-методичний посібник / Н.Г. Гойда, О.В. Грищенко, В.П. Квашенко, О.В. Кравченко та ін. / Київ, 2016. – 444 с.

4. Медичні критерії прийнятності для використання методів контрацепції: 5 –е видання. Методичні рекомендації.-Geneva: World Health Organizathion; 2015
5. Психологія сім'ї. Навчальний посібник / за ред В.М. Поліщука. Суми: Університетська книга, 2023. – 281 с.
6. Психологія сім'ї: навч. посіб / Р.П. Федоренко. – Вид. 2-ге, змін. та доповн. – Луцьк: Вежа-Друк, 2021 – 480 с.
7. World Family Planning 2020: highlights / World Health Organizathion, 2021. – 44p.
8. Наказ № 59 від 21.01.2014 Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги з питань планування сім'ї.

Додаткова література:

1. Репродуктивне здоров'я та відповідальна поведінка учнівської молоді. Посібник для тренера. Видання друге, оновлене. – Київ: Благодійний фонд «Здоров'я жінки і планування сім'ї», 2018.
2. Акушерство і гінекологія: у 2-х книгах. - Книга 2. Гінекологія: підручник (ВНЗ III-IV: р.а.) / В.І. Грищенко, М.О. Щербини та ін. - К.: Медицина, 2020.- 376 с.
3. Гінекологія: керівництво для лікарів./ В.К. Ліхачов. – Вінниця: Нова Книга, 2018.- 688 с.
4. Клінічне акушерство та гінекологія: 4-е видання/ Браян А. Магован, Філіп Оуен, Ендрю Томсон. – 2021. – 454 с.
5. Збірник ситуаційних задач та тестових завдань з гінекології: навчальний посібник / А. Г. Волянська, Г. Л. Лавриненко, Н. А. Бикова та ін.; за ред. проф. І. З. Гладчука. – Одеса: Олді+, 2024. – 310 с.
6. Oats, Jeremy Fundamentals of Obstetrics and Gynaecology [Text]: Liewellyn-Jones Fundamentals of Obstetrics and Gynaecology / J. Oats, S. Abraham. – 10th ed. – Edinburgh [etc.]: Elsevier, 2017. – VII, 375 p.
7. Dutta, Durlav Chandra. D. C. Dutta's Textbook of Gynecology including Contraception / D.C. Dutta; ed/ Hiralal Konar. – 7th.ed. – New Delhi: Jaypee Brothers Medical Publishers, 2016. – XX, 574 p.

13. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <https://www.cochrane.org/> - Cochrane / Кокрейнська бібліотека
2. <https://www.acog.org/> - Американська Асоціація акушерів та гінекологів / The American College of Obstetricians and Gynecologists
3. <https://www.uptodate.com> – UpToDate
4. <https://online.lexi.com/> - Wulters Kluwer Health
5. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/> - Національний центр біотехнологічної інформації / National Center for Biotechnology Information
6. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/> - Міжнародна медична бібліотека / National Library of Medicine
7. <https://www.thelancet.com/> - The Lancet
8. <https://www.rcog.org.uk/> - Королівська Асоціація акушерів та гінекологів / Royal College of Obstetricians & Gynaecologists
9. <https://www.npwh.org/> - Практикуючі медсестри з охорони здоров'я жінок / Nurse practitioners in womens health
10. <http://moz.gov.ua> – Міністерство охорони здоров'я України
11. www.ama-assn.org – Американська медична асоціація / American Medical Association
12. www.who.int – Всесвітня організація охорони здоров'я
13. www.dec.gov.ua/mtd/home/ - Державний експертний центр МОЗ України

14. <http://bma.org.uk> – Британська медична асоціація
15. www.gmc-uk.org - *General Medical Council (GMC)*
16. www.bundesaerztekammer.de – Німецька медична асоціація
17. www.euro.who.int - Європейське регіональне бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я